

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

(9:de årg.)

Stockholm 1914, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

<p>Nr 5 Maj</p>	<p><i>Prenumerationspris:</i> 1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt och 30 öre pr fjärdedels år. Lösnummer 10 öre.</p>	<p>Redaktör: Anna Lindhagen.</p>	<p>Morgonbris' expedition: SIGNE SVENSSON, Allm. Tel. 244 36, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm. Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.</p>	<p>1914</p>
---------------------	--	--------------------------------------	--	-------------

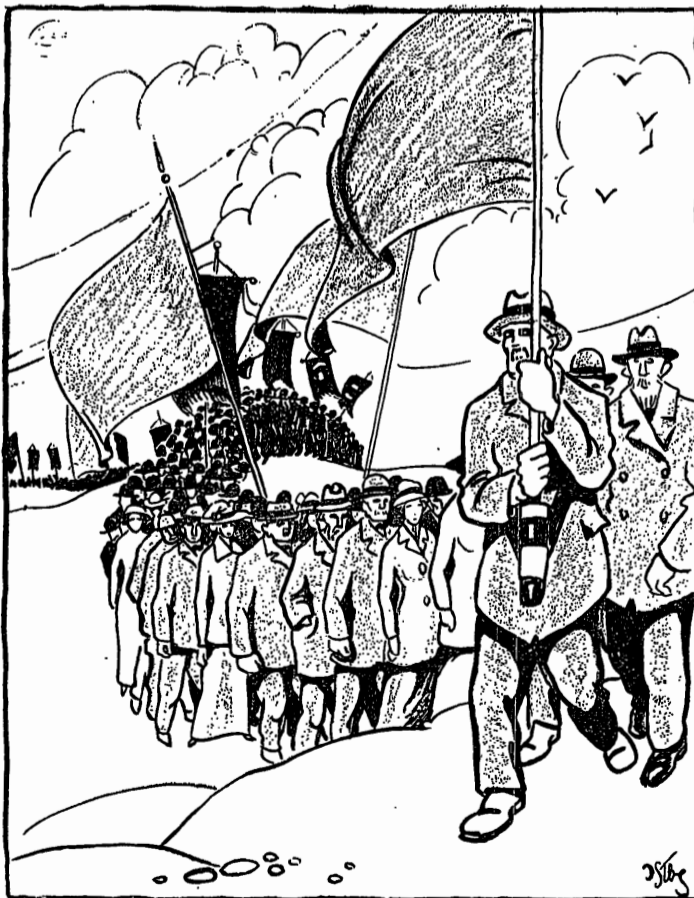
MAJ PÅ HEDEN.

AV AUGUST STRINDBERG.

Solen lyser på lärkväg! Hå!
Heden sträcker sig brun och dyig.
Inga blomster i gräset stå,
ingen lärka ännu hörs slå,
sjön i fjärran är svart och byig.
När man plöjer och sår
ifrån år och till år
är väl skörden vår?
Eller är den ej?
Säj!
Nej!

Heden ligger så tung! O!
Karlarna komma med läkt och bräder,
timra, snickra som till en bro,
måla sedan med rött som blod;
rött är grundfärg, den syns och
kläder!

Den är lik en schavott,
den bådär ej gott
men står där den stått.
Bådär den gott?
Säj!
Nej!

1:a-maj-demonstration.

Teckning av Starckenberg.

Solen lyser på lärkväg! Hör!
Heden av kaserner är kransad,
ibland trupper man trumman rör
och trumpeterna vår högtid stör —
stora staden är väl förskansad.
Och soldater till fot
se ut som ett hot.
Är det krig eller fred,
vred
säg ut eller tig!
Det är krig!

Skaror tåga i rad! Framåt!
Röda fanor de föra!
Utan vapen och utan ståt,
ingen mäktar dem skilja åt,
ingen vågar de tyste röra!
Då höras där ord
från talarebord
ej om brand eller mord;
blott om orätt och rätt!
Rätt
vill vi ha!
Ja!

Bör fosterfördrivning straffas?

(Inlägg.)

I.

I anledning av en artikel i Morgonbris n:r 4 under rubrik "Bör fosterfördrivning straffas" bedes om rum för ett uttalande i frågan. Stor tack till frågans väckare, det var ingen dag för tidigt.

Vad jag tror mig med fakta ha funnit är, att ingen kvinna med något av hjärta kan undgå att uppröras i sin själs innersta varje gång en kvinna gör sig saker till en dylik onaturlig, brottslig handling. Att vi kvinnor känna djupt med henne och att rättegångar i denna sak äro för oss en verklig pina, bör ej betvivlas, och att önskan att göra något för dessa olyckliga stundom kännes som en förtärande eld. —

Men att denna strafflagsparagraf upphävdes på annat sätt än det fullt naturliga, d. v. s. att kvinnan medelst lagens uppfyllande omintetgjorde lagen, vore ett slag i ansiktet på allt vad kvinna heter, det vore att förklara kvinnan oansvarig. Den som något lärt känna lidelsernas malström vet hur lätt det bär utför, då ej straffet eller ansvarskänslan lägger en hämsko i vägen. Då kvinnor skulle männen snart få användning för det byzantiska gynæceet eller det muselmanska harem — och det med rätta. Hava vi som människor sett morgonen gry, ej må vi låta stöta oss tillbaka i mörkret av det närvarandes skuggsidor. Må talet om offer tystna, marty- och helgonaskruden läggas av, det passar ej kvinnor att som barn ruva över lidna oförrätter, gråta och frässa i sina egna uppskruvade känslöstämningar. Må vi ge oss själva klart besked, giva varje sak dess rätta namn och ställa dem på sin rätta plats, låta förståndet tala och förnuftet råda.

Att man sökt förklara och försvara särskilt mannens brist på ansvarskänsla med att en del djur äro polygamer, att göken lägger sina ägg i andra småfåglars bon, att då hungersnöd råder djurhonan äter sina ungar och att detta kan anses fullt naturligt, emedan ungarna ändå skulle dö, men bliva de som en möjlighet till räddning för modern och kan hon sedan giva liv åt fler o. s. v., det sista som försvar för kvinnan. Att detta hos en varghona t. ex. under vissa förhållanden är naturligt må ej bestridas. Och att vi gå mot den dag, då människan såsom människa nått t. ex. en varghonas utveckling i natur — då lagen genom dess uppfyllande mistat sin kraft och motivet för alla våra handlingar är liv — det är de stora möjligheternas sanning och mål. Men att djuren som leva sitt liv enligt sin naturs bestämmelser här skulle tjäna som försvar, en ursäkt för våra brott som människor, är ohållbart och må det stå så länge för deras räkning, som förfäktade dylika idéer och ej akta för rov att göra gemensam sak med våra hund- och katthandar.

Att envar må råda över sin kropp — ja, det må envar göra om envar gör det till släktets fromma och det allmännas bästa. Vi äro alla medlemmar i samhällskroppen. Jag bär ansvar för vad min hand eller fot tar sig för. Jag är hela jag, hand och fot medräk-

nade, en för alla och alla för en. Det är denna höga ansvarskänsla som måste väckas hos kvinnan-individen och samtidigt giva henne möjlighet och rätt att leva sitt eget liv, till släktets och det gemensammas bästa, giva henne möjlighet att själv försörja sina barn, hjälpas åt att nedriva gamla förnöglade dogmer och fördomar, som stå hindrande i vägen och med sina utdunstningar skämma luften.

När en kvinna gör detta — tager sitt barns liv — med motiv starkare än fruktan för döden — att ansvarskänslan någon gång kan vara grund för en sådan sorglig handling må vara sagt — men jag tror att den gamla jesuitsatsen "ändamålet helgar medlen" än i mångtusenden år måste vänta på sin aktiva tjänstgöring. Vi äro ej vuxna dess vittomfattande betydelse.

Men att gå framåt det äro vi vuxna till. Alla framåt; de som ej hinna med skola de starka och målmedvetna stödja, hjälpa och bära. "En för alla och alla för en." Så böja vi våra huvud i aktning för människan, det stora sköna livet, men ej för kvinnan, ej för mannen. Och till sist, systrar, må vi minnas den här lilla bönen: Gud bevara oss för våra vänner — för våra fiender bevara vi oss själva. Hilda Larsson.

"Vetenskaplig arbetsledning".

Modern exploatering av arbetskraft.

(Forts. fr. n:r 2.)

Dessa överraskande resultat nådde Taylor på ett till synes mycket enkelt sätt. Med ett ur i handen följde han noga varje enskild fas i arbetsprocessen. Han undvek alla onyttiga och överflödiga rörelser och sysselsatte arbetarna blott med sådana handgrepp, som förutsatte en särskild skicklighet. För att förtaga den tröttande inverkan detta mekaniserande av arbetet utövade på arbetarna införde han bestämda vilostunder. Han icke endast förkortade arbetstiden i sin helhet utan införde även en del pauser under dagens lopp. Ty de mänskliga maskinerna måste även vila, om de skola kunna behålla sin energi och bruka den. Därför måste arbetstid och vilotid noga avvägas, därför måste varje rörelse noga avpassas.

Det är klart att en sådan skematisering av arbetet förutsätter ett strängt urval av särskilt tränade arbetare. De vidare följderna av ett sådant framgång av sig själva och låta oss känna begränsningen av metoden. Taylor påvisar detta i sin bok med några exempel. Vid Bethlehem-stålverken hade tackjärnslastningen sedan många år utförts av ett särskilt lag av arbetare. »Då utgjordes detta av 75 man, idel goda genomsnittsbärare, som stodo under befäl av en förman, vilken själv varit järnbärare. Allt som allt, arbetet utfördes så fort och billigt som möjligt. Vi fastställde att i detta lag varje enskild i genomsnitt lastade 12 1/2 ton pr dag. Men till vår överraskning funno vi vid en ingående undersökning, att en förstklassig järnbärare kunde lasta icke 12 1/2, utan 47—48 ton pr dag.

Detta pensum tycktes oss så utomordentligt stort, att vi kände oss förpliktigade att upprepade gånger kontrollera vår beräkning, innan vi voro fullkomligt säkra på vår sak. Men en gång övertygade därom, att 47 ton var ett lagom avpassat dagsverke för en förstklassig järnbärare, hade vi genast klart för oss vad vi som arbetsledare på basis av de nya idéerna hade att göra. Vi måste se till att *varje* (!) man hädanefter lastade 47 ton pr dag i stället för som hittills 12 1/2.»

Försök gjordes med en undersättsig pennsylvanier av tysk härstamning, som tycktes vara tillräckligt kraftig för att kunna utföra det ökade arbetet. Det ställdes i utsikt för honom en ökning av dagslönen från 1,15 till 1,85 dollar, och se, mannen erhöll denna 60-procentiga lönestegring mot det att han ökade sin arbetsprestation med mer än 100 proc. Hur länge han fick glädja sig åt denna löneförhöjning omtalas visserligen icke; men vi ha fått reda på, att bland 75 tackjärnsarbetare blott 1 man av 8 var i stånd att utföra den omnämnda arbetsprestationen och att de övriga 7 med bästa vilja i världen icke kunde åstadkomma ett sådant resultat. »Den åttonde var icke mer värd än de andra, han var mer ett slags dragdjur, icke någon sällsynt typ som man har svårt att finna och därför måste betala mer, tvärtom, han var så enfaldig, att han var obrukbar till det mesta arbete.» Trots det skola de utan möda finna så många sådana typer som behövs.

För utsortering av stålkulor, som omnämnts här ovan, anställde Taylor fysiologiska undersökningar för att utröna, vilka arbetare som ägde den snabbaste uppfattningsförmågan och reagerade fortast för yttre sinnesintryck. Man visade olika bokstäver för arbetarna och tillsade dem att så snart de igenkänt bokstaven trycka på knappen till en elektrisk klocka. Tiden som förflöt mellan det ögonblick, då motståndet restes i arbetarens synfält, och det ögonblick, då tecknet medelst klockan gavs, uppmättes noga med precisionsinstrument, och blott de flickor behölls, vilka hade lagt i dagen den snabbaste uppfattningsförmågan. Därvid visade det sig, att många av de intelligentaste, pålitligaste och flitigaste flickorna blevo avskedade, emedan de ej hade så snabb uppfattning och beslutssamhet. Så verkar alltså icke urvalet alltid i den riktningen, att det är det bästa i allmänhet som uttages, utan blott i den riktningen att de utgallras, som bäst lämpa sig för specialarbeten.

En vidare följd var att flickorna, vilkas arbetstid satts ner från 10 1/2 till 8 1/2 timmar, redan efter 1 1/2 timmes oavbrutet intensivt arbete blevo nervösa. Man sköt därför in en 10 minuters paus efter 5/4 timmes arbete. »Under dessa pauser (två på förmiddagen och två på eftermiddagen) behövde de icke göra någonting. Det tillsades dem vänligt att lämna sina platser, att sysselsätta sig med något annat, att gå och promenera, att prata o. s. v.

Man kan nästan säga att de i detta

avseende blevo »brutalt» behandlade. (Vilken självbekännelse av en kapitalistisk intressent! *Förf.*) De sutto nämligen så långt ifrån varandra, att de under arbetstiden ej kunde byta ett enda ord med varandra. Men förkortandet av arbetstiden och införandet av de efter vårt omdöme mest fördelaktiga arbetsbetingelser gjorde, att de *verkliga* arbetade under arbetstiden och icke blott syntes göra det.» (Forts.)

Arbetarkvinna, var är du?

»Agitator» — med vilken ringaktning har ej det ordet tusen, sinom tusen gånger uttalats av dem, som ansett sig stå så oändligt högt över sådana simpla begrepp som man från det hållet förenat med uttrycken *agitator* eller *agitation*.

Sällan har man väl dock skådat något så genomsimpelt i agitationshänseende som under den gångna valkampanjen bestått av de »övre tiotusen», av dem som anse sig ha monopol på allt detta livets goda och som tydligen anse sig inta en undantagsställning när det gäller att visa sin brist på vanligt folkvett. Alla medel ha ansetts tillättna och alla krafter ha använts. Även kvinnorna ha »ryckts från hemmets härd» och givit sig in i stridsvimlet. Stora offer ha dessa senare bragt, offer av balklädningar, utrikesresor, teaterbesök och, kanske det största offret, iklätt sig den så ringaktade agitatorns skepnad. Nu har det ej varit för simpelt att ur hus och i hus agitera för vad man ansett vara ett livsintresse.

Vilka kvinnor jag här åsyftar har väl var och en redan klart för sig. Märkligt är ju dock att just de, som ständigt deklamerat sin politiska omogenhet, eller rättare, de som gått i spetsen för en antirösträttsrörelse bland kvinnorna, nu varit de som villigast och trägnats gått i elden för högerns framgång vid valen.

Männe man väntar någon särskild belöning för sitt nit? Ja, vad vet man, kanske de få den rösträtt, de säga sig inte vilja ha, förrän vi ana.

Men var ha arbetarkvinnorna varit denna tid?

Är inte den strid, som nu stått och som än på länge ej är slutförd och dess seger eller nederlag, ett livsintresse även för arbetarkvinnorna?

Kamrat, har du tänkt på vilka följder din liknöjdhet kan ha? Låt 25-öresboken vila en stund och tänk efter om du inte har ansvar även du för vad framtiden, kanske ej så långt borta, kan bära i sitt sköte.

Alldeles säkert kan du se följderna av om högern skall få räkna sina skaror precis fördubblade genom sina kvinnors deltagande, medan arbetarskarorna fortfarande endast få räkna de män som nu i snart ett halvt sekel

stridit även för våra, kvinnornas, intressen. Ha ej våra män förtjänt större förståelse från sina kvinnor? Hur lätt skulle ej segern vara vår om varje arbetarehustru nu skaffade sig det inflytande hon kan inom det allmänna. Ännu flera tusen röster skulle vårt parti kunna öka vid landstingsvalen och vid de kommunala valen likaså.

Alldeles säkert kommer vår politiska rösträtt att »lösas» inom en ej alltför avlägsen framtid, och, som ovan sagts, varenda högerkvinna kommer då att göra sin skyldighet. Var är du, arbetarkvinna?

Vi ha ofta en stor benägenhet att apa efter allt möjligt från de bättre situationer, från högerkvinnorna alltså. Vi kunna även, när det gäller vårt förhållande till vårt parti, lära en hel del av dessa kvinnor.

Man kan inte jämföra en arbetarkvinna med högerkvinna, som i regel kunna disponera sin tid efter behag, säger du. Ja, det är sant, men endast till en del. Många, ja, allt för många äro ju de arbetarkvinnor, som ej kunna få någon tid övrig från arbete och bekymmer, men som ofta, rent instinktivt, ha god vilja att ställa sig i männens led.

Många finnas dock som ha det bättre, som ha både tid och andra möjligheter till sitt förfogande och vilkas uppgift borde vara att ägna sin lediga tid åt sådan verksamhet som kan höja hela arbetarklassen och därmed lätta bekymren för sina sämre ställda medsystrar. I detta hänseende brister dock mycket i arbetarkvinnornas solidaritet.

När den svenska arbetarklassen betecknas som en mönsterkår, då räknar man med männen, såväl när det gäller organisationer som intellektuell överlägsenhet. Var äro arbetarkvinnorna?

Hela världens arbetare samlas för att demonstrera sina krav, samlas till högtid under sina röda fanor, samlas för att ge löfte om obrottslig solidaritet, om fortsatt kamp för hela sin klass. Var äro kvinnorna? Jo, i teten för tåget under samlingstecknet »Fram för kvinnornas medborgarrätt» synes en skara gamla, böjda med fårade ansikten, men energi i blicken, och unga spenstiga, med trots och förhoppningar avspeglade sig i dragen, trots mot alla försök till kuvande och förhoppningar vid tanken på framtiden. Hos alla, både gamla och unga, finns vissheten, den finns i blicken, i gången, i hållningen, i synnerhet hos standardbärarinnan. Ingen makt i världen kan hindra vår frammarsch, som en vårflood går den över alla hinder och de tvekande måste följa, de kunna ej annat därför att de äro — arbetarkvinnor.

Få vi tro detta? Vi vilja det så gärna.

Agnes Söderquist.

Lögn och förbannad dikt.

Av Harald Wägner.

Framtidens förlag. Pris 1 kr.

Dessa fantastiska historier äro skrivna med en schwung, som göra dem mycket underhållande, och med en fantasi som icke tunnas av.

Den sista striden.

Till år 2048 har förf. förlagt den sista världsstriden, en strid mellan Europa och Östern, i vilken vi här i Norden bliva indragna för att protestera mot Japans och Kinas något för pockande fordringar på att bosätta sig inom landet och utnyttja det. Så skildrar då Wägner med en fart som aldrig kommer intresset att slappna de allierade ryska och svenska truppers strider mot japanerna på rysk mark. Så långt kan såldes också fantasien om krig gå. Skillnaden är bara att man här i Wägners skildring om »den sista striden» icke vet om förf. skämtar med mänskligheten, medan däremot alla som nu sätta sig in i ett krig med Ryssland, taga detta på djupaste allvar.

Fruktansvärt är emellertid kriget tänkt 2048 då luftflottorna åstadkomma de förfärligaste katastrofer liksom pestbomber och de rysligaste helvetesmaskiner som fantasin gärna kan uttänka.

Man förstår att förf. anser mänskligheten vanvettig och han måste få fram något hopp om befrielse. Hjälpen kommer från planeten Mars just år 2048; mitt under brinnande krig landa marsinnevånarna på planeten Tellus. Och dessa budbärare samla alla jordens nationer till en kongress i Paris för att överlägga om hur man bäst skulle kunna åstadkomma en varaktig fred. Även denna fredskongress håller emellertid på att gå om intet, oaktat Marsinvånarnas ingripande. Men då uppträder en professor — förf. är nog artig att låta honom vara stockholmarna. Genom att erbjuda sig befria mänskligheten från krigets orsak, nämligen från trängseln på jorden, som år 2048 tänkes hava nått en olidlig höjdpunkt, blir han räddaren undan nytt krig. Han säger sig hava löst problemet om polartrakternas snara kultivering.

Man tror på hans projekt — och »den sista striden hade utkämpats».

En annan historia

När Titanic bärgades

är en roande fantasi om hur kolossen Titanic tvingas att lyfta sig upp från havsbotten genom en djärv ingenjörsspekulation, och hur mondänt amerikanskt sällskapsliv samlar sig ute på havet, där Titanic ligger sjunken, för att vara med om det spännande ögonblicket, då ingenjörens järntentakler som en levande magnet och som en polyparm skola suga sig fast vid Titanics stälkropp.

I Wagners fantasi höjer sig också Titanic till havsytan, men författaren kommer fiffigt ifrån att i och med denna realitet komma ut ur sin fantastiska miljö genom att låta Titanic sjunka ned i havet igen. "Vi ha misstagit oss. Ingen annan grav är värdig Titanic än den som den har fått: oceanen. Koppla av strömmen!"

Lagberedningens förslag till lag om äktenskaps ingående och upplösning.

Av advokat **Georg Stjernstedt.**

III.

I det kapitel av förslaget, som innehåller bestämmelser om trolövnin- g, riktar sig intresset huvudsakligen på det fall, att kvinnan under trolövningen blivit hävdad av mannen (= haft konsumgänge med honom), men trolövningen av mannen brytes och äktenskapet ej kommer till stånd. Här om heter det i lagförslaget: "Har kvinnan under trolövningstiden blivit hävdad av mannen; brytes likväl trolövningen, och bär mannen huvudsakligen skulden därtill, give han henne skäligt skadestånd." Givetvis har detta stadgande större betydelse endast, där kvinnan genom konsumgänget blivit havande.

"Trolövning" föreligger enligt lagförslaget, "då man och kvinna överenskommit att ingå äktenskap med varandra". Denna "trolövning" motsvarar alltså antingen en vanlig "förlovning" eller ett på annat sätt avgett äktenskapslöfte eller en "laga trolövning", vilken senare, mera högtidliga form för förlovning numera sällan torde förekomma. Det kan anmärkas, att det enligt nu gällande rätt är likgiltigt, om en förlovning annonseras såsom "förlovning" eller "trolövning"; en laga trolövning blir det i alla händelser ej, såvida icke vissa formaliteter iakttagas.

Vad har då enligt nu gällande lag kvinnan för rätt gentemot mannen, om hon under förlovningstiden blir hävdad av honom och förlovningen av honom brytes? Jo, hon kan, om mannen undandrar sig vigsel, bli av domstol förklarad för hans äkta hustru. Därigenom uppstår ett s. k. ofullkomnat äktenskap, vilket i huvudsak innebär, att ingendera av kontrahenterna kan, utan att det ofullkomnade äktenskapet först blivit upplöst, ingå nytt äktenskap så mit att kvinnan vinner "giftorätt" i mannens "bo" (= egendom), vilket innebär ett slags delägarskap, där vardera kontrahenten äger hälften. Mannen vinner däremot ej giftorätt i kvinnans bo, och däri ligger i ekonomiskt avseende olikheten i jämförelse med ett vanligt äktenskap. Barnen i det ofullkomnade äktenskap, varom här är fråga, bli "äkta" redan på den grund, att de äro födda under äktenskapslöfte. Upplösning av dylikt

"ofullkomnat äktenskap" vinnes alltid, om båda parterna äro ense därom, men om endera parten begär upplösning mot den andras bestridande, beror det på kungl. maj:ts prövning i varje särskilt fall. Efter upplösningen skall bodelning ske, varvid kvinnan utfår sin andel av mannens bo. Kvinnans rätt till giftorätt i mannens egendom är naturligtvis av praktisk betydelse endast för så vitt och i den mån sådan egendom finnes. Någon rätt till skadestånd på den grund, att ett verkligt (fullkomnat) äktenskap ej kommer till stånd, äger kvinnan enligt nu gällande lag icke.

Enligt lagförslaget skulle kvinnan ej kunna påyrka att bli förklarad för mannens äkta hustru och ej vinna giftorätt i hans bo, men däremot äga rätt till skäligt skadestånd. Det kan nu ifrågasättas, huruvida detta kommer i det hela att innebära någon förbättring för en kvinna, som övergivits av sin fästman. Skadeståndet blir nog i regel av större värde än giftorätten, men den möjlighet till ideell upprättelse, som kvinnan nu har genom att kunna bli förklarad för mannens äkta hustru och därigenom erhålla rätt att bära hans namn m. m., förlorar hon genom lagförslaget. Med de fördomar, som ännu råda gentemot en ogift moder, har ifrågavarande möjlighet utan tvivel i många fall sitt värde. De skäl Lagberedningen anfört mot det s. k. ofullkomnade äktenskapet synas ej vara tillräckligt välgående. Närmare till hands synes i stället ligga en reform av det ofullkomnade äktenskapet på det sätt, att kvinna, som under äktenskapslöfte (med eller utan förlovning) blivit havande (ej blott "hävdad") och som överges av mannen, skall, om han undandrar sig vigsel, äga rätt såväl att bli förklarad för hans äkta hustru som ock att av mannen erhålla skäligt skadestånd.

(Forts.)

Ett avsked.

Studie för Morgonbris av *Anna-Lisa Hjorth.*

— — — Den, som skriver detta, är ej rädd för att dö. Hon vet, att det är det samma som att våga leva. Hon har levat ett eget liv, och nu, när döden nalkas, känner hon bäst glädjen av att ha funnits till och kämpat. Hon vet, att den minsta gärning inte skall utplånas, att det finns en Gud, som styr människors öden, och att drömmen om lyckan är oändlig. Hon tror på ett evigt liv och en stor, allsmäktig kärlek. Hon går inte självmant i döden; hon stred länge mot den. Nu måste hon följa, när den kallar. — — —

För en varelse skulle hon ännu velat finnas till. Det var därför hon stred så länge mot döden och kämpade sin långa, förtvivalde kamp. Nu vet hon, att det skall beredas plats för honom utan henne; när hon ej längre finns till, skola armar sträckas ut efter honom.

Du skall få utrymme, min son, rätt att utveckla din personlighet. Den rätten är dyrköpt, den kostade din mor livet, men hon bringar dig glad det offret, med visshet om att hennes dagar inte varit förgäves.

Du skall leva, och om din gärning också växer fram ur en vrå, är den ändå, från början, byggd på fast grund.

Å, jag ser dig i kampen, ljus och stark, där du kämpar för de minsta, de som digna under bördor, för de ensamma i samhället. För dem skall du bruka din glada armbågskraft. För glad skall du bli i hjärtat, min son, och den kärlek du ger skall ej bli lidandeträngd.

Din mor sökte förgäves en vrå. Minns det, när du kämpar för de minsta, de, som ingen plats ha. Låt inte den tanken skapa bitterhet inom dig, utan i stället inlägga allvar i din livsgärning. Drag fram deras strävan i ljuset, låt solen lysa över deras längtan, deras hopp.

Sörj ej över otillräckligheten; det är en gagnlös sorg. Tag emot det goda du får på det sätt det ges och se livet klart i ansiktet.

Vi få inte stanna, vi få inte stå stilla, vi som drömma. Vi få inte fastna i nuet, vi ha inte råd till det, vi måste sätta in vår kraft i framtiden, glömma oss själva. På det sättet gagna vi bäst vår samtid.

När jag ser dina klara drag, detta gryende liv, som bars fram i smärta efter ångestfulla dagar och en natt av kval, måste jag utropa: Du är inte född i synd. Tändes inte ditt liv i det ögonblick din mor kände frihetskravet djupast och skönheten oändligast?

Du skall inte döma, du skall lära dig konsten att tiga och skåda djupare in i livets under.

Ensäm gick din mor genom vanära och skam och närde dig med sitt blod. Därför skall du också föra de ensammas talan, de olyckligas, som bära fram livet i smärta. De övergivnas smärta, som är utan gräns, men vilkas kärlek inte kan mätas med vanliga mått. Gud är barmhärtig. Han låter oss i själva fallet försona vår skuld, vi, som innerst sökte ljuset, om också vår sollängtan snuddade vid vidrigheten och ett ögonblick böjdes ner i stoftet, bland allt som krälar i mulden.

Jag tyckte mig så stark en gång, min son; jag trodde att min kärlek skulle lyfta, rentvå och helga. Men det var mörka makter jag stridde mot, ett helt långt förflutet, släktens brott. Min famn räckte inte till att skyla när jag vaknade ur den drömmen.

Ja, du blev räddad, mitt barn. Du är det enda som återstår. Men du är allt.

O, jag vet det! Halvt kan du inte giva, när du ger. Vilken glädje! Om så ditt liv blir långt eller kort, om du faller tidigt i det gladaste stridsvimlet. För glad skall du bli som ingen annan. Och ditt verk skall lysa genom grådager.

Le, mitt barn! Det är en lycklig tid vi gå till mötes. En fri tid, då inte

LITTERATUR.

Gustaf Hellström: Kring en kvinna.

A.-B. Ljus förlag, 1914. Första delen, 258 sid. 3:75.

Under de år, som förfutit sedan Gustaf Hellström utgav berättelsen »Kuskar», vilken i mellantiden nått till tredje upplagan, har han genom sina tidningskorrespondenser och i övrigt litet varstans offentliggjorda skisser från det man kallar »stora världen där ute» förvärvat en vidsträckt och tillgiven läsekrets. Hans lugna, överlägsna blick på tillvarons brokiga skådespel, hans varma, genomgående humoristiska syn på människor, hans levande känsla för rätt och orätt har i förening med hans klara, reella språk samverkat till att förskaffa honom en solid popularitet. Han delar med ett fåtal av våra bästa författare den avundsvärda förmånen att äga en röst, som tränger igenom och gör intryck på läsarna och kan i detta hänseende ställas vid sidan av en Albert Engström, en Hjalmar Söderberg i yngre dagar, en Strindberg.

I sin denna vår utgivna stora roman *Kring en kvinna* rör sig Hellström huvudsakligen inom den kosmopolitiska värld i Paris, från vilken han hämtat så många präktiga uppslag till skisser och människostudier. Den kvinna, kring vilken berättelsens många hjältar svärma, härstammar från England, dit också första kapitlet är förlagt. Efter ett mindre äventyr med en ung London-svensk beger sig den vackra Sybil till Paris, där hon uppträder i den koloni av konstnärer och lättsinnig ungdom från alla herrans länder, som tumlar sig på boulevarderna i Montparnasse. Denna kvinnofigur, som utan tvivel måste räknas till en av de bäst genomförda vår litteratur från senare år haft att uppvisa, möter i dessa egendomliga kretsar mången man, som berör henne starkt, mången annan som trots sin trogna dyrkan lämnar henne kall. Hon vet inte riktigt vart hon vill hän, tills den riktige kommer, en ung svensk »tidningsman och novelist», med vilken hon på vår legation i Seinestaden förenar sitt öde. Härmed slutar första delen, antagligen kommer

fördomarna regera samhället. Då kvinnorna ha sin plats i ledet.

Jag vill se solen i ditt ansikte, när jag nu går bort. Det skall bryta dödens udd och ge mig grepp på det, som kommer efter.

Lägg din kind mot min och de späda armarna kring min hals.

Det är ljuvt med vårens andedräkt. Nu knoppas alla blommor därute, det blir vitt i backarna och dagern står så vemodig och blå utanför vårt fönster.

Min son, mitt hopp! Må din makt bli ljus och sund, må du leva ditt eget liv och inte svika din mors minne!

— — — Tänk att ha levat och sett framtiden växa fram inför ens ögon; tänk att ha levat för att ge världen en man!

Hemvändande fiskare. Skulptur av Meunier.

den i dagarna följande andra att uppenbara hur pass riktigt Sybil valt.

I den skara manliga och kvinnliga figurer, bland vilka Sybil rör sig, återfinner man den från Henning Bergers Parisskildringar och Hellströms brev bekanta olyckliga och bisarra Ofelia, här skildrad genom hela sitt livsöde. Man möter ett par stormrika tyska bryggarsöner (tydligtvis tecknade efter levande modeller), präglade av den dråpligaste komik, ibland visserligen snuddande vid det frivola, som det lätt händer med lustigheten i Paris. Man igenkänner i svensken Brinck mer än ett drag av de historier, som i Montparnassekretsar äro i svang om bokens egen upphovsman.

Det finns författare, som ogärna höra att de skriva ledigt och lättläst, deras litterära anspråk gå åt annat håll. Vad Gustaf Hellström angår finns ingen möjlighet att undgå detta vitsord, han är i bästa mening underhållande och rolig, lättflytande och behaglig. Bakom dessa mera ytliga förtjänster dölja sig andra, som ställa honom på ett högre plan: hans ständigt och jämt framblixtrande kvickhet (ofta nog utmynnande i en elak spets), den manliga, världserfarna trygghet, med vilken han handskas med sina figurer och bedömer deras öden. Man lägger från sig boken med en känsla av att under några timmar ha lyssnat till en man, som grundligt levat sig in i stora förhållanden, vars blick skådar djupt under människornas yta och som tolkar deras märkvärdiga göranden icke utan en mild och allvarlig visdom.

Algot Ruhe.

Naturvetenskapliga kåserier. Del III.

Av Bengt Lidforss.

A.-B. Framtidens förlag. Pris 2 kr.

Dessa kåserier äro helt enkelt bland det roligaste man kan läsa. De äro

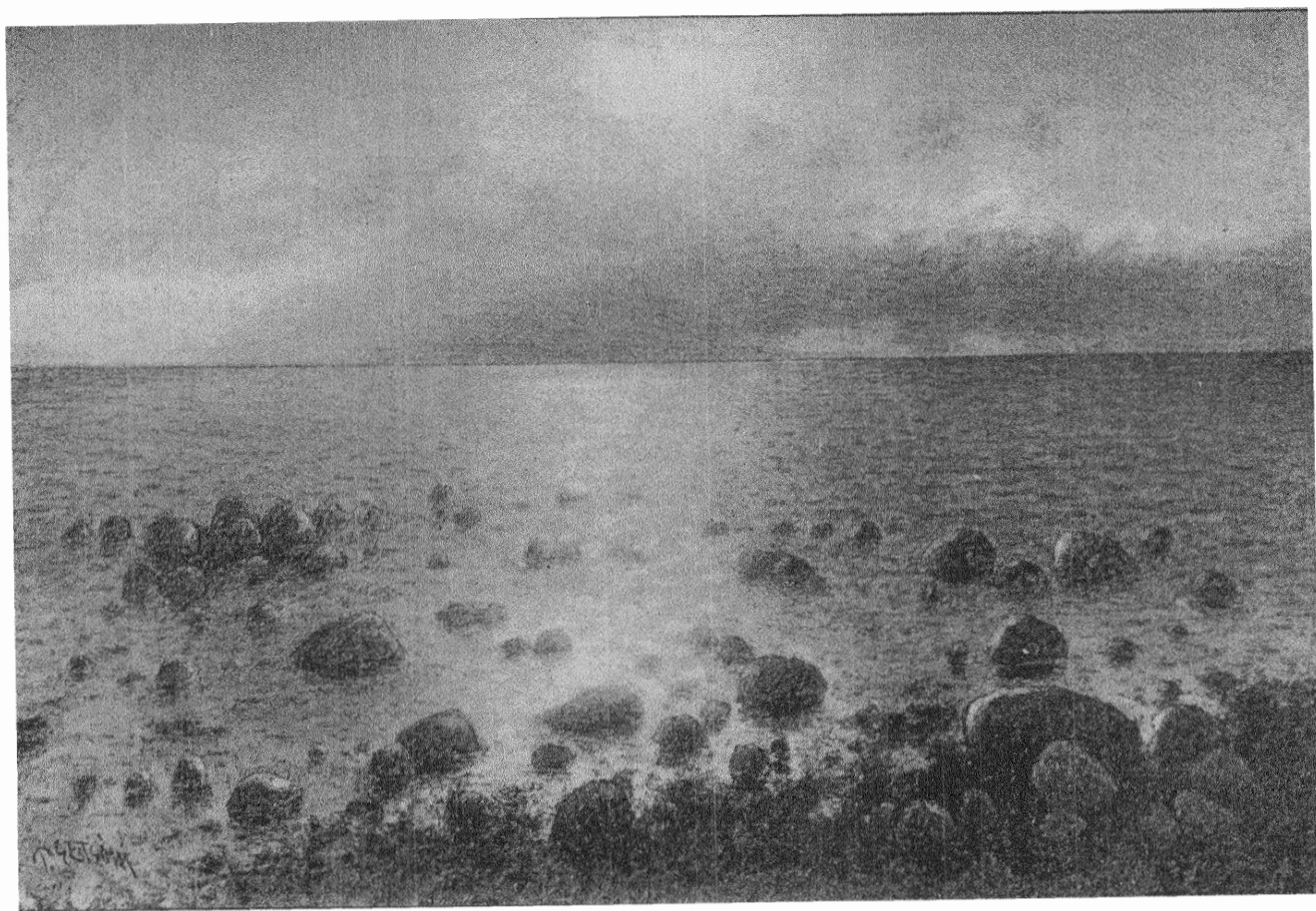
mycket allmänbildande, lättfattliga, ehuru vetenskapliga, spirituella, mångsidiga. Intet bibliotek bör sakna någon av delarna, och den enskilde boksamlaren bör absolut bestå sig med åtminstone någon av dem. Ty av Lidforss angenäma metod att undervisa lär man sig något, och till dessa uppsatser måste man känna behov att återkomma.

Å sid. 5 o. 10 återgivas utdrag ur de olika uppsatserna, vilka nog bättre än en längre recension komma att locka till inköp av boken. Man kan ej känna sig tillfredaställd med brottstycken; man måste taga del av det vetenskapliga sammanhanget.

Ur »Naturvetenskapliga kåserier», del III.

Ur Jungfrufödsel.

Det behöver naturligtvis icke påpekas, att läran om Kristi obefläckade avlelse är en av de många kristna dogmer, som icke innehålla ett uns av sanning. Så långt mänsklig erfarenhet räcker, och den räcker i detta fall mycket långt, har det visat sig, att ett kvinnoägg omöjligen kan utveckla sig till ett foster, om det ej förut befruktats av ett manligt sädesdjur; en obefläckad jungfru, som föder barn, är en lika orimlig ting som en fyrkantig cirkel. Men vad som visat sig vara en absolut omöjlighet, när det gäller människan och de högre djuren, har man i senare tiden funnit vara icke blott möjligt utan ganska vanligt, ja normalt, hos vissa grupper bland de lägre djuren och hos några växter. Det har till och med befunnits, att man i några fall med konst kan framkalla en sådan jungfrufödsel eller som man på vetenskapens språk kallar det, *parthenogenesis*.

Per Ekström: »Solglans på havet.»

Mors kärlek är oändlig.

Vad det är gott hos lilla mor,
som tänker på oss alla.
För henne ingen börda stor
blir tung, när plikter kalla.
Hon klagar ej — och delar ej
sin hårda, långa syssla,
och glömmer ingen — ingen, nej,
med allt hon hinner pyssla.

Vad det är gott hos lilla mor
i livets alla skiften,
i hennes minne alla bor
från vaggan intill griften.
När andra vänner svika oss
och medgången ger vika,
och lyckans ankar brutits loss
är hennes kärlek lika.

Om hon är fattig eller hädd
är hennes kärlek rikast.
Och hänsynsfull och fågelrädd
hon är vårt sinne likast.
... Men nå vi lyckan någon gång,
blir hon förnöjd och vänlig
och dubbelt flitig vid sin sång...
... Mors kärlek är oändlig!

Ax. N—son.

Efter valen.

Under den gångna, ovanligt skarpt
tillspetsade politiska situationen och under
den ovisshet, som ett politiskt val
under sådana omständigheter måste med-
föra, då man vägt skäl för både segrar
och nederlag — har kvinnornas röst-
rättsfråga ganska oförskylt fått tjäna som
avledare, även den.

Både mera enskilt och även helt of-
fentligt har det givits uttryck åt betänk-
ligheter mot kvinnorösträtten, med sär-
skild hänsyn till ställningen under valen,
och det kan med skäl misstänkas att
mången, i likhet med vad en ung parti-
vän skriver i »Unga tankars» aprilnr, i
sitt »stilla sinne prisat en mild försyn
att kvinnorna icke hade rösträtt nu».

Betänkligheterna äro således icke prin-
cipiella utan endast tillfälliga, men böra
därför så mycket mindre få slå rot, ty
i annat fall komma vi lika långt på
sidan om själva saken som Cicilia Mi-
low, då hon väddjade till kvinnorna att
avstå rösträtten för försvarsfrågans skull.

Det är försvaret-främst-kvinnorna, som
nu kunna lägga den meriten till alla
andra, att de genom sin huvudya agi-
tation lyckats förverka det förtroende,
som vi kvinnor i stor utsträckning mött
i vår agitation för medborgarrätten.

Men alltför litet är emellertid vunnet
för demokratin, även med den trösten
att kvinnorna ingen skada kunde göra
vid detta val. Mycket skulle däremot
kunna vinnas, om arbetarklassens både
män och kvinnor toge kvinnorösträtts-
frågan mycket mer på allvar än vad
hittills varit fallet. Det hämnar sig

fruktansvärt, som vi se när det gäller,
att förbli i den tron att kvinnorna kunna
leva i lugn och ro utanför de politiska
striderna. Men att låta harmen över
försvarskvinnornas agitation gå ut över
frågan om kvinnornas medborgarrätt, det
är väl ändock att kasta ut barnet med
badvattnet.

Må vi snarare bekänna, att försvars-
kvinnornas agitation för oss alla kom
som en överrumpling. Vi hade ej vän-
tat detta inslag i väven, därför blev det
också en villrand.

Att kvinnor, arbetande i Allmänna
Valmansförbundets tjänst, på några vec-
kor lyckas med lock och pock hopbringa
ett par tre hundratusen namn å försvars-
listorna, bevisar väl strängt taget ingen-
ting annat än att de övriga partierna i
stort sett försummat att intressera kvin-
norna för sitt arbete.

Det är här skon klämmer, och det
komma vi icke ifrån genom att se åt
vare sig höger eller vänster, utan endast
genom att taga itu med ett kraftigt or-
ganisationsarbete bland arbetarklassens
kvinnor.

Det har sagts om många kvinnor, som
skrevo sina namn på de s. k. försvars-
listorna, att de ej förstodo vad saken
gällde. Är det möjligt att detta är sant,
så är det visserligen icke större spekta-
kel än att en hel del män deltog i
bondetåget utan att veta vad de gjorde,
men det är ändå oförsvärligt att detta
skall kunna sägas om arbetarkvinnor,
och det bör icke få hända en gång till.

Vi få väl nu äntligen räkna på, att
den i sommar sammanträdande parti-
kongressen tar konsekvenserna av de nu
vunna erfarenheterna och ger ett kraftigt
stöd åt kvinnornas organisations- och
upplysningsverksamhet.

Rickard Lindström: Sommar.

»Det behövs medborgerlig fostran, hela floder av upplysning ännu», yttrade hr. Branting i sitt föredrag på internationella kvinnodagen. Det är den uppgift, som de socialdemokratiska kvinnorna måste taga som ett livskall att fylla.

Det är ju tänkbart, att hrr Lindman, Trygger och Thyren och allt vad de heta, ännu en gång skola stå upp i riksdagen och med bibehållet allvar förkunna, att kvinnorna skola skyddas och värnas för de politiska stormarna. Det kan ju också hända, att de försvarsagiterande kvinnorna nu skola draga sig tillbaka för att efter väl förrättat värv återigen drapera sig i sin förnämhet tills vidare. Men det är dock icke, när allt kommer omkring, majoriteten av Sverges kvinnor som utgöra de försvarsagiterande, och aldrig blir det dessa krigshetsande kvinnor, som komma att mana fram de bästa och ädlaste känslorna hos vårt folk.

För den stora sociala frågans lösning vänta vi det bästa arbetet av de i livets hårda skola prövade och fostrade kvinnorna, och på dem kunna vi också lita.

Agda Östlund.

En levnadssaga.

Vem i bygden kände icke gamle Andreas och hans lilla fryntliga gumma? De hade bott där, i den lilla stugan tätt invid landsvägen, i många herrans år, så länge man kunde minnas tillbaka, och mer än en trött landsvägens son hade fått vila under deras tak mången stormig natt.

Innan järnvägen byggdes och man inte hade annan råd än traska landsvägen till och från sta'n, var det inte alltid trevligt att bo så där intill vägkanten. Alla glada visor, som sjöngos av en och annan munter stadsbesökare, gingo väl än att lyssna till, men värre var allt skräll som hördes, alla slagsmål som följde, och det ibland invid stuguknuten. Visst hade Andreas haspat dörren och stängt »lämmarna», men det var i alla fall olustigt, och värst var att barnen voro så rädda när de hörde alla svordomarna och allt oväsen.

Men ingen hade dock talat Andreas till. Slogs man så var det man och man emellan, och det skulle aldrig falla någon in att göra stugans invånare något förnär.

Därför tyckte såväl Andreas som Kerstin att det ändå inte var farligare att bo där än annorstädes, och hade

man än bjudit dem en finare bostad, så skulle de icke velat byta.

»Å», sade alltid gamla Kerstin, och ögonen tindrade så grant som på en förälskad sjutton års tärna, »jag är så hjärtans gla' för vår gamla stu'a! Där ha ungarna skadat dagens ljus, där ha de vuxit upp, lekt och pluggat läxorna i kapp. Där ha vi delat brödbitarna och där ha vi fröjdats, men också gråtit tillsammans — ty inte många da'r ha varit sötebrödsda'r, ska I tro. Här ha vi vår potatistäppa och där på bergslutningen mitt lilla land med den härligaste smörlök — skada bara att smöret är så sälleynt. Visst har jag ingen blomrabatt, men på våren lyser stugutaket med de allra näpnaste vita stjärnor och så småningom följas de av blommande gul stjärnmossa. Runt omkring stå träden och skugga så grant, och bakom stu'an reser sig det grå berget som en skyddande mur. Folk påstår att det spökar vid berget när det är midnatt och fullmåne — jo pytt, vackra spöken! Kanske är det gamla Kerstin de sett komma från patronen vid denna sena timma, ty se, när det är storkalas på herrgår'n då ä' dä' allt 'Andreassas Kerstin' som får vara med på ett hörn.»

Ja, så nickade hon hemlighetsfullt och log så innerligt gott som endast gamla Kerstin kunde le.

När hon talade om bekymmer, lät det

Den objudne gästen.

Helt nyss jag såg
en vacker syn:
ett bröllopståg
igenom byn
med sång och spel
till hemmets härd
— en lycka hel
— en solljus värld!

Det var ett par,
som målet nått
från längtans dar
till drömmens lott. —
När krafter två
ha skapat bo,
»det skall nog gå»
de båda tro.

*

Då kom en dag
en sällsam gäst
med mörka drag
till deras näst'.
Hans namn var Nöd
och Svält hans far,
och sorg och död
hans anlet' bar...

Och dödsfall vind
det var hans smek —
en ungmökind
han gjorde blek. —
En vilja stark,
som handen knöt,
han slog till mark
och mannen bröt...

*

I Nödens hus
är trätans holk,
där trivs ej ljus,
ej glada folk.
och split och kiv
av armod närs,
allt solljust liv
av Nöd förtärs.

Och Lyckan, som
i ungdomsår
väl en gång kom,
den flykta får
när Nöd och Svält
på tröskeln står;
de Lyckan fällt
för långa år.

*

Du dystre gäst
hos fattigman,
i öst och väst
du träffas kan.
Och skonsamhet
vet du ej av,
barmhärtighet
du aldrig gav.

Dock — en tid
det komma skall,
då efter strid
du fått ditt fall.
Då rätt och bröd
åt alla ges,
då *aldrig*, Nöd,
du mer skall ses.

John Svensson.

Andreas hade ånyo rest sig, sin ena dammiga, grova hand hade han slagit för det sårade ögat, medan han med den andra letade i byxfickan efter sin blårutiga näsduk. Det gjorde ont, mycket ont, och nu klubbade en tunn vätska mellan de smutsiga fingrarna och nedåt kinden. Kamraterna kommo fram och hjälpte Andreas ned, och rättaren närmade sig med ett: »F'n att detta skulle hända nu och hindra arbetet. Du, Johan, led hem gubbkräket, och ni andra fortsätt arbetet!»

*

Hos Kerstin puttrade potatisen i grytan i den öppna spisen, sillen var redan insatt på bordet och lyste så vit och blank mot den bruna lertallriken och själv kom hon med en fång »knätte» för att få riktig fyr under grytan.

»Herre Jesses i himlen! va' ä' dä' nu?»
Kerstin tappade vedpinnarna och sprang fram.

»Andreas — Johan — va' ä' dä'?»
Gu' tröste och hjälpe oss! — Ögat —
jasa — höet — tju'an — slingret —
fanns där inte yngre krafter te' dä'?»

*

När jag sedan mötte Kerstin, log hon inte mer som förr, och när jag talade till henne grät hon. Aldrig går den synen ur mitt minne.

Vad hon slet sedan, ute och inne, bittida och sent. Var det kalas på herrgården, var hon där som vanligt till sena natt — naturligtvis vid diskbaljan. Och var det tvätt eller storrengöring, nog var hon med. Av frun fick hon sin 75-öring om dagen, fast dagen ofta var aderton timmar, och av husmamsellen fick hon då och då en liten matrest hem till gubben.

Så gick en dryg tid. Andreas' ena öga var för alltid förlorat, det andra rann ständigt, men nu kunde han åtminstone gå omkring och pyssla litet i stugan medan Kerstin var på herrgården.

Så en dag blev Kerstin sjuk. Doktorn kom, såg och skakade sitt huvud. Andreas gick sorgsen omkring och ögat rann mer än vanligt. Det var sorg och fattigdom. Dagarna blevo långa, och av dem blevo veckor och månader.

*

På landsvägen från byn kommer en gammal stubbig gubbe. Han ser stelt fram sig och stiger sakta och varligt vid vägens kant. På ryggen bär han i ett rep en liten korg med några paketer uti. Vi komma närmare varann och jag nickar, men han ser det ej förrän vi äro invid varandra. Jag hälsar och frågar hur han och Kerstin må.

»Åjo» — han suckar tungt — »det får gå, måste gå. Har varit på sammanträdet i dag. Tre kronor, det är inte mycke, men det är ändå en hjälp. Potatis får jag på »löckan» och människor ä' snälla ve' oss.»

»Än från herregården då?»

»Herregården? Vi få ju bo i stu'an så länge vi leval»

Vi räcka varandra handen till farväl. Jag är upprörd och påskyndar min gång. Vid vägskalet vänder jag mig om. Gub-

som en saga, emedan man hade svårt att fatta, att detta muntra sinne någon sin fördyrstrats härav. Men vad ögonen nekade att förtälja, det kom småningom fram i ansiktets rynkor och kroppens böjning, och den lilla livliga gestalten tycktes krympa märkbart samman.

Minns man gärna hennes munterhet och strålände ögon, så tvingas man än mer till att minnas en dag, när dessa ögon fördunklades av en fuktig glans och omkring munnen lade sig ett bittert drag av den djupaste smärta.

Det var en dag i slättertiden. Solen strålade så varmt och å herrgården, där Andreas och hon strävat i många år, körde man med iver och brådska in hela den stora skörden av doftande hö. Alla torpare och dagsverksarbetare voro i full verksamhet, på ängen, vid lassning, körning och å slingret.*) Även Andreas, vilken annars, liksom på nåd för ålderns skull, fick syssla med litet av varje på gården, hade blivit befalld att hjälpa till, och när han vågade, halvt bedjande, erinra om sin ålder och sin farhåga att icke orka med i detta, var det med en rad mustiga eder rättaren visade honom till första platsen å slingret, ville han inte det, kunde han dra till h—e.

*) Slingret, ladans övre våning.

Nåja, den senare vägen var väl inte god att hitta för en sådan gammal trogen själ, varför Andreas tåligt gick att utföra sitt ålagda arbete. Nog kändes det i den giktbrutna ryggen varje gång den böjdes för att få famnen full, och nog svindlade det för ögonen ibland, men det gällde ju att hinna undan och att hålla gluggen ren.

Redan hade det arbetats flera timmar, lass efter lass kördes fram, tömdes och var snart åter. Svetten pärlade från de arbetandes ansikten och nacke, men rättaren stod och övervakade att det gick raskt undan, och om man inte ville höra alltför mycket vackert, var det bäst att gno på.

— Det är snart middag, tänkte Andreas och redde sig till att taga ett nytt fång. Det värkte så otäckt i ryggen och han skulle gärna velat pusta ut lite, då — vad var det — var det en yrsel, ville inte kroppen vara med längre? Det stack till så smärtsamt i ena ögat och han kunde inte hindra ett klagande utrop. Det lät som man slagit en sjuk hund. Arbetet avstannade, kamraterna tittade fram och ropet: Gu' hjälpe oss, Andreas har fått sitt ena öga utkört med tjugan! ekade runt i ladan. Rättaren svor en ny kötted och befallde raskare fart, så att de hunno få in ännu ett par lass till middagen.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Kjävinge kvinnoklubb.

Kjävinge soc.-dem. kvinnoklubb bildades den 8 mars 1907 efter ett föredrag av fru Ugland Andersson. Medlemsantalet, som vid klubbens början blev 23 stycken, har ju — som vanligt är inom organisationerna — växlat under de gångna åren, men tack vare ihärdigt arbete och en ljus tro på framtiden hos klubbens styrelse och elitkåren bland medlemmarna lever den ännu och har under den sista tiden kunnat glädja sig åt en god ökning i medlemsantalet. Några enastående storverk finnas ju visserligen ej att anteckna ur de gångna årens verksamhet, men klubben har dock gjort en god insats i såväl den fackliga som kooperativa rörelsen på platsen, och efter bästa förmåga har den deltagit i arbetareklassens kamp för ljusare och bättre tider. Klubben är även representerad å det kommunala området därigenom att en av dess medlemmar har säte och stänma inom pensionsnämnden, och vi vilja hoppas att den dagen ej skall vara för långt avlägsen, på vil skola finna någon av våra klubbkvinnor bland hrr municipalfullmäktige.

Som avslutning av dessa rader kunna vi även meddela, att av klubbens styrelse finnas några, som under hela den gångna tiden tillhört densamma och som därför utgöra ett gott föredöme för de yngre kvinnorna. På samma gång som vi bringa dem vårt varma tack och önsknings om fortsatt framgångsrikt arbete, vilja vi uttala den förhoppningen, att de som lön för sitt arbete må få se sin klubb växa sig stark och inom sig sluta alla Kjävinge arbetarkvinnor. C. S—

ben har hunnit upp för backen och ställer sig trött och andtruten med ryggen mot stenvuren, varpå korgen synes vila.

Hos Kerstin gästar bud från herrgården med litet tunn soppa och några skorpor — åt de sjuka vågar man icke giva mer.

Den gamla behövde det icke heller. Några dagar efter hänga de vita gardinerna släta framför de små fönstren och vandraren gick tyst och ödmjuk förbi stugan vid det stora gråa berget. Barmen kommo hem, gräto och ordnade för mors sista färd. På soffan sitter gubben tyst, grubblande. »Bäst att far lägger sig lite.» Han lyder mekaniskt. De svepa om honom det gamla täcket och giva honom varmt att dricka.

*

Det är söndag. På slätten utanför stugan stå tvenne svarta kistor med blomkransar på locken. Arbetarna, kamraterna, komma, helgdagsklädda och med sänkta huvud. I dag skola de göra Andreas och Kerstin den sista tjänsten. Med fasta, valkiga händer lyfta de kistorna och skrida sakta och varligt framåt, medan solen lyser så milt; genom träden går likt en smeksam viskning och på stugutaket böja sig de små vita stjärnblommorna som till ett tyst, ett kärt farväl, liksom leende åt de gamlas sista, största lycka. Inga.

Kjävinge soc.-dem. kvinnoklubb.

Ur Stockholms Allmänna Kvinnoklubb årsberättelse 1913—1914.

Under året ha avhållits 10 ordinarie och 2 extra möten. Vid dessa ha som inledning för diskussioner föredrag hållits av: riksdagsman Nilsson: Minimilönfrågan; friherrinnan Ebba Palmstierna: Opinionsyttring för kvinnans politiska rösträtt; Signe Svensson: Kommunala sömmerskeskolor; fru Nora Sandell: Vårt hemliv; hr Gustav Möller: Fattigdomens avskaffande; friherre Palmstierna: Mödrar och späda barns vård; dessutom två föredrag av fil. kand. fröken Dagny Thorvall: Hårda tider i Finlands historia och Några drag ur makarna Brownings liv.

Offentliga föredrag ha hållits av: fru Frida Steénhoff: Äktenskap och demokrati; direktör G. Lind: Konservering av frukt, bär och grönsaker; arkitekt R. Ekblom: Holland och Belgien i ord och bild, samt med diskussion inledningsföredrag av: redaktör Anders Örne: Livsmedelshandels kommunalisering; skolköksinspektisen fröken Gertrud Bergström: Hemkonsulentverksamheten i Stockholm.

Demonstrationsmatlagning under ledning av fröken Thora Holm har hållits 3—4 dec. i Folkets Hus B-sal tillsammans med Södra Kvinnoklubben.

Med Anledning av att klubben uppsagt D-salens förhyrande pr år avhölls ett festligt samkväm den 15 dec.

Klubbens årsfest firades med en utflykt till Tantolunden.

Till stödjande av kamrater i kamp ha anslagits: 25 kr. till Primus' och 10 kr. till Belgiens arbetare. Insamlat till valfonden 70 kr. Arbetarekommunens uttaxering å 25 öre pr medlem har även utbetalats.

Feriebarns beklädnadskommitté har helt eller delvis beklätt 61 gossar och 41 flickor.

Klubben har på hemställen av V. U. beslutat att till årets partikongress sända två motioner. Den ena om 2 månaders agitation, den andra om ökat anslag till Morgonbris från 1,000 kr. till 1,500 kr. Denna senare har Stockholms arbetarekommun beslutat sända som sin egen motion.

Medlemsantalet har under året ökat från 90 till 98.

Att döma av den goda tillslutning, som i synnerhet de offentliga mötena rönt, våga vi anse att den tendens till nedgående, som för någon tid sedan gjorde sig gällande, ej för närvarande är att befara. Dock är klubbens ekonomiska ställning sådan, att det kräves en ytterst kraftig medverkan av alla klubbens medlemmar, om verksamheten skall kunna uppehållas.

Södra kvinnoklubben i Stockholm

höll den 1 april sitt årsmöte, då val av styrelse och en del andra val företogs. Till ordförande efter fru Ruth Gustafson valdes fru Hulda Roos. Klubben har under arbetsåret haft 9 ordinarie sammanträden och 2 samkväm. Å 4 av sammanträdena ha förekommit föredrag i olika frågor.

I samband med notis om detta årsmöte kan något erinras om klubbens föregående verksamhet. Södra kvinnoklubben bildades egentligen den 26 oktober 1893 med 13 medlemmar efter ett föredrag av hr Knut Tengdahl. Föredraget följdes av en livlig diskussion, i vilken deltog bl. a. fröken Amanda Horney. Som ordförande vid mötet satt fröken Gertrud Månsson. Klubbens första ordf. var fru Augusta Willarsson. Sedan fortsatte den nya klubben sitt arbete med ovanlig energi redan från början.

När man nu läser igenom protokollen, så finner man hur i sin helhet arbetarrörelsen hade en mängd frågor och problem att söka lösa och hur stort intresset och livaktigheten då var.

Den nya kvinnoklubben såväl som den ett år äldre Allmänna kvinnoklubben diskuterade en hel mängd arbetar- och samhällsfrågor, i allmänhet efter belysande föredrag i ämnet; många verkligt goda initiativ togs för att åstadkomma positiva åtgärder i en hel del sociala frågor.

Synnerligen betecknande är det, att 9 år innan de borgerliga kvinnorna började sin rösträttsrörelse hade arbetarkvinnorna disku-

terat och fordrat kvinnorösträtt, ville bli medlemmar i de manliga rösträttsföreningarna och voro med i arbetet att få in kvinnor i de båda folkrikedagarna.

Redan då, för tjugo år sedan, diskuterade kvinnorna frågan om storstrejk, om pensionsförsäkring, om ogifta mödrars och deras barns rätteliga ställning, frågor som nu på de sista åren ha varit och äro aktuella.

I tio år arbetade klubben under växlande med- och motgång, men så nödgades densamma, främst för de svårösta lokalförhållandena på Söder, att tills vidare nedlägga sin verksamhet, och i januari 1904 övergingo klubbens medlemmar till Allmänna kvinnoklubben och överlämnade till den senare klubben att förvalta och bevara klubbens andelar i Folkets Hus, fana och inventarier.

I januari 1909 återupptog klubben sin verksamhet, då den nuvarande klubben bildades och då bl. a. några av den gamla klubbens medlemmar även skrevo in sig i den nya.

Sedan dess har klubben arbetat på vanligt sätt genom föredrag, föreläsningar och diskussioner, genom samkväm och fester att nå ett för oss alla gemensamt mål: att få våra kvinnor, arbetarkvinnorna, förstående för arbetarörelsens verksamhet och att de bli kamrater med oss i gemensam strävan för arbetarklassens befrielse.

Till sist en hjärtlig hälsning till alla kamrater i våra kvinnoklubbar från

Södra kvinnoklubben
g:m R. G—n.

Socialdemokratiska kvinnornas samorganisation i Stockholm

avhöll årsmöte i mars månad och räknade då 567 medlemmar, anslutna genom Norra och Södra kvinnoklubbarna, ungdomsklubben Revolt, Södra ungdomsklubben, Bryggeriarbetareförbundets avd. 15 och 52, Maskinarbetarefackföreningen samt Bageriarbetarefackföreningen.

Ett rätt omfattande agitationsarbete har bedrivits under året, såväl fackligt som politiskt.

Fackligt har Söder genomgiterats, och dessa möten, varvid bjudits på föredrag, sång, musik och deklamation, ha varit väl besökta och visat goda resultat, som sporra till nya ansträngningar. De manliga kamraterna inom

respektive fackföreningar ha vid dessa agitationsmöten varit ett gott stöd även vad klingande solidaritet angår.

Det största möte, som avhållits i politiskt hänseende, var mötet i försvarsfrågan, som ursprungligen var bestämt att avhållas i Folkets Hus' A-sal, men på grund av enorm efterfrågan på biljetter måste förläggas till cirkus. Mötet var besökt av 2,000 personer och talare voro partisekreterare Fr. Ström och dr. Sven Hedin. På sommaren avhölls ett friluftsmöte, varvid fru Frida Steénhoff talade om »Pressen som kulturbärare». Likaså har opinionsmöte hållits för kvinnans politiska rösträtt och 10-timmarsdagen.

Representanter för föreningen ha även vid tillfälle uppvaktat regeringen dels i reglementeringsfrågan, dels i 10-timmarsdagsfrågan.

Av revisionsberättelsen framgick, att den ekonomiska ställningen vid årsslutet var ganska god, vadan full och tacksam ansvarsfrihet, på revisorernas förslag, beviljades styrelsen.

Styrelsen består av fruarna Anna Pettersson, Betty Söderberg, Elin Olsson (nyvald), Amanda Frösell, fröknarna Anna Johansson, Sara Magnusson och Helena Stålander.

Med hopp om ett framgångsrikt, enigt arbete för kvinnornas solidaritet tecknar:

Med partihälsning till kamraterna landet runt

Styrelsen,
g:m Amanda Frösell,
ordf.

Från Lysekil.

»Skriv något i »Morgonbris» härifrån», sade en av klubbisterna därnere och med den där tonen som kan få en stackare att lova vad som helst nästan. Vad i all världen ska jag skriva om Lysekils kvinnoklubb?

Det kan ju ej bli annat än intryck av en dags vistelse bland kamraterna vid denna vår utpost. Lysekil är ju mest bekant som badort och har som sådan kanske fått något sken av oätkomlig men efterlängtd, som man vanligen ger de »övre lagrens» rekreationssorter. Som stad är den ju en av våra nyaste, och, jag tror (förlåt mig snälla vänner i Lysekil!) en av våra rysligaste. Kanske ej för badgästerna, men för den som ser staden som ett hem för 4- till 5,000 människor. En handfull stugor uppkastade på första bästa bergplatå och så ha de fått fastna där de stannat, likadant över hela berget, och så, där det blivit en rämna eller möjligen

en större sänka mellan bergskrevorna har man gjort en gata eller gränd utom vid badanstalten, där det finns ett långt stycke slät promenad. En enda gårdeplan såg jag på något avstånd och inte annat jag kunde se var det — kyrkogården, eljes bara bergknallar. Inte en backe med gräs och buskar, inte ens det minsta lilla potatieland finnes där plats för. Nu hade de ju de härligaste kalkbackar, »men hur bär ni er åt på sommarn när ni inte ha en grön fläck?» måste jag fråga. Jo, antingen åker de tåg till Uddevalla, 4 till 5 mil eller också ett par tim. båtresa till en annan plats i skärgården.

Och här, bland idel berg och stenrösen träffar man glada, entusiastiska och energiska klubbmedlemmar. Energi fordras det sannerligen för att kunna göra livet någorlunda drägligt på en sådan plats. Var de få sin hjärtgeda och värmande vänlighet ifrån förstår jag ej, om det inte är *samhörighetskänslan* som här tar sig uttryck.

Den int. soc. kvinnodagen firade Lysekilsklubben med undertecknad som talare. En vällyckad fest blev det också. V. U:s resolutionsförslag antogs. En »god affär» gjorde klubben och det hade den ärligt förtjänt för allt sitt nit. Mätte nu även deras förhoppningar på kvinnorna inte svikas. För att kunna hålla stånd mot *alla stormar måste vi hålla samman*, det *skall* även kvinnorna känna till slut.

Ett leve för alla kvinnor, som tro på vår sak och på sig själva.

Ett tack till Lysekilskamraterna.

Agnes Söderquist.

Ur »Naturvetenskapliga kåserier», del III.

(Forts. fr. sid. 5.)

Ur Specialicerings faror.

Ett annat, kanske ännu tydligare vittnesbörd om hur ett ursprungligen verkningsfullt anfallsvapen genom alltför stark specialisering slutligen kan vålla sin ägares undergång lämnar sabeltandens historia. Sabeltanden eller som den på vetenskapens språk kallas, Machairodus, var ett tigerartat rovdjur, som fått sitt namn av de väldiga hörntänder, vilka likt långa dolkar eller sablar stucko

ARTHUR BALLIN, Kappfabrik en gros.

STOCKHOLM, MÄLARTORGET 13, 2 TR.

För Stockholm försäljning av

DAM-KAPPOR & DAMKOSTYMER

i *minut* till bestämda **fabrikpriser.**

Måttbeställningar utföras förstklassigt & *billigt.*

Ständigt lager av *Sorgkostymer & Kappor.*

OBS! Ingen butikslokal för inbesparandet av de dyra lokalhyrorna. Mitt för grön och röd spår-vagnelinjes hållplats Mälartorget — Skönfeldts gränd.

ARTHUR BALLIN, KAPPFABRIK.

Skinande klara Glas, Kristaller, Glödlampor

är det lätt att få, om man använder Tvättpulvret Solidar. **Glas** lägger man i en lösning i proportion 2 liter varmt vatten och en matsked Solidar. Man sköljer varje glas grundligt i denna lösning och avtorkar detsamma *genast* med en ren, mjuk handduk. Vattnet måste vara mycket varmt. Alla glasen kunna på en gång läggas i lösningen. **Kristall** tvättar man i liknande lösning. Prismor, delar av ljuskronor etc. torkar man *genast* med mjuka, fina lappar. Kristallkronor glänsa och skimra efter denna behandling i regnbågens underbara färger.

Glödlampor av alla slag tvättas grundligt och försiktigt med en liten svamp i en ljum lösning i proportion 2 liter varmt vatten och 1 matsked Solidar och torkas och gnidas därefter *genast* mycket noggrant. Den största försiktighet måste iakttagas.

”SOLIDAR”

sparar därvid mycket överflödigt arbete, avlägsnar inbiten smuts, brunaktiga avlagringar och gulaktiga bottensatser grundligt och gör varje annat tvättmedel överflödigt.

Solidar försäljes överallt. $\frac{1}{4}$ Originalpaket 30 öre; $\frac{1}{8}$ Originalpaket 16 öre.

SOLIDAR

fram ur överkäken, och som ännu i dag göra ett fruktansvärt intryck.

Naturen är så till vida god, som den sällan gör det onda för det ondas egen skull, utan endast tolererar brottet, när dess skapelser ha bestämt intresse av att bruka gift eller dolk mot varandra. Den blint verkande naturen påminner i detta hänseende rätt mycket om den gudomliga försynen, vars godhet ju är höjd över allt tvivel, men som alltid röjer den mest vid-synta tolerans, när jordens folk tycka sig ha ett bestämt intresse av att förgöra varandra med kanoner och mausegevär.

I motsats till de högre växterna, som

med sina rötter äro bundna vid jorden och vilkas stänglar endast kunna utföra långsamma krökningsrörelser, äro bakterierna liksom många andra lägre växter i stånd att fritt röra sig i den vätska, där de leva. Betraktar man med ett starkt förstoringsglas en vättendroppe, som innehåller förrutt-nelsebakterier, så ser man huru bakterierna simma av och an ungefär som lekande fiskar, men vida nyckfullare i sina rörelser, som för övrigt utföras med tillhjälp av särskilda rörelseorgan, s. k. cilier, vilka verka på samma sätt som åror och propellrar. I en droppe, som endast innehåller bakterier, tumla dessa omkring utan mål i alla möjliga riktningar, göra plötsligt halt och vända om åt ett annat håll

o. s. v. Detta kaotiska virrvarr ändras emellertid med ett slag, om man i droppen nedlägger ett litet glaströr, fyllt med buljong; ögonblickligen ila då bakterierna mot rörets mynning, där de bilda en molnliknande ansamling, som därefter intränger i röret, så att detta på ett par minuter fylles med hundratusental, ja med miljoner av bakterier, som dansa omkring i festmåltidens segerglädje.

Det visar sig alltså, att bakterierna äga ett slags spårsinne, eller om man vill uttrycka sig mera mänskligt, ett smaksinne, som sätter dem i stånd att dirigera sina rörelser i den riktning, där de ha utsikt att finna den bästa och rikligaste näringen.

Nya Banken

Stockholm

Sparkassa 4 1/2 proc.

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handeln, av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmamärke försedda maskinerna äro ett fabrikat, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikat. Särskilt förmånliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären SOLIDAR,

Vasagatan 52, STOCKHOLM.

Ömsesidigt.

Vasas försäkringstagare äro samtidigt liv-, sjuk- och olycksfallsförsäkrade.

Vasas försäkringsprinciper äro praktiska och moderna.

Vasa har agenter landet runt.

Vasa antager kvinnliga agenter inom alla samhällsklasser.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 3:dje fredagen i varje månad kl. 7 e. m. & Bryggeriarb.-förb. exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp. fru A. Frösell, Upplandsg. 47, 4 tr. Allm. tel. 286 58. Kassörskan träffas för uppbörd tredje fredagen kl. 7 e. m. första månaden i kvartal & Bryggeriarb.-förb. exp.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.)

avhåller ordinarie möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs! Lokal i P-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8,30 e. m.

Styrelsen.

Hälsingborgs soc.-dem. kvinno-

klubb avhåller möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden i Folkets Hus' F-sal kl. 8 e. m.

Sjukassan har uppbörd andra mötet i månaden.

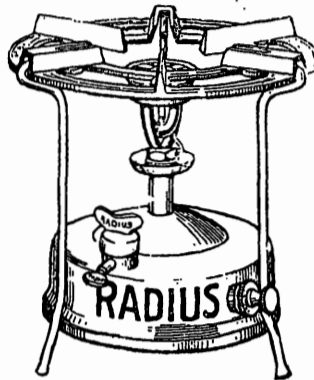
Styrelsen.

Beakta MORGONBRIS' annonser!

Arbetarebanken

Kornhamnstorg 61.

Högsta Upp- & Avskrivningsränta.

med patenterad tändanordning,
är numera marknadens förnämsta
fotogen-gas-kök.

Finnes i varje välsorterad järn- & bosättningsaffär,
ävensom i kooperativa affärer.

RADIUS-KÖKENS detaljer passa till andra
fotogen-gas-kök.

Prova vår nya patenterade *tystbrännare*, som äntligen
löst problemet för denna typ av brännare!

Aktiebolaget RADIUS, Stockholm.

Aktiebolaget

Stockholms Folkbank

Huvudkontoret: Klarabergsgatan 23.
Kommendörsgatan 25.

Avdeln.-kontor: Upplandsgatan 15.
Fleminggatan 59 B.
Lidingö Villastad.

Depositions-Ränta } 4 1/2 proc.
Kapitalräkn.-Ränta }

Sparkasse-Ränta 4 1/2 proc.

Kassafack från kr. 5 pr år.

Svenska Lifränteförsäkringsbolaget

Framtiden.

Lifränteförsäkring,
Folkförsäkring,
Livförsäkring.

Ny försäkringssumma under 1913
över 12,000,000 kr.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiëbefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. för-måner.

**ALLMÄNNA
PENSIONS-FÖRSÄKRINGS-
BOLAGET**

meddelar

**Lifförsäkring
af alla slag.**

Lifförsäkringsbestånd:
C:a 46,340,000 kr.

Fonder:
C:a 6 mill. kr.

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb
avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje mån-
dagen varje månad kl. 4 e. m. Lokal: Nya
Folkets Hus. Styrelsen.

**Malmbergets soc.-dem. kvinno-
klubb** avhåller ordinarie möte andra och sista
måndagen i varje månad.

Nya medlemmar hälsas välkomna.

Styrelsen.